

Kaalu ja mõõdu seadus.

(Riigikogu poolt 26. novembril 1925. a. vastu võetud; Riigi Teataja nr. 187/188 — 1925. a., seadus nr. 105.)

I. Meetrisüsteemi maksmapanemine.

§ 1. Kaalu ja mõõdu aluseks võetakse meeter ja kilogramm, vastavalt rahvusvahelistele algtüüpidele, mis rahvusvahelisel üldkonverentsil kaalu ja mõõdu asjus heaks tunnustatud ning rahvusvahelises kaalu ja mõõdu büroos Pariisis alal hoitakse.

Vastavalt rahvusvahelistele algtüüpidele valmistatakse meeter ja kilogramm kahes eksemplaris vastupidavast ja muutmatust garanteerivast materjalist. Üks eksemplar hoitakse alal proovikojas, teine — Tartu ülikoolis. Iga viie aasta järele kontroleeritakse neid üksteisega proovikoja, ülikooli ja Tallinna tehnikumi esitajate poolt. Iga kahekümneviie aasta järele kontroleeritakse ühed algtüübid rahvusvahelise kaalude ja mõõtude büroos olemasolevate algtüüpidega.

§ 2. Pikkusmõõdu üksus on meeter. Meetri üks kümnendik osa nimetatakse detsimeetriks, üks sajandik osa — sentimeetriks, üks tuhandik osa — millimeetriks. Tuhat meetrit nimetatakse kilomeetriks.

§ 3. Pinnamõõdu üksus on ruutmeeter. Ruutmeetri üks sajandik osa nimetatakse ruutdetsimeetriks, üks kümnetuhandik osa — ruutsentimeetriks, üks miljondik osa — ruutmillimeetriks. Sada ruutmeetril nimetatakse aariks. Sada aari ehk kümmetuhat ruutmeetril nimetatakse hektaariks.

§ 4. Õonesmõõdu üksus on kantmeeter. Kantmeetri ühe tuhandiku osaga ühesuuruseks loetakse ühele kilogrammile (§ 5) puhtale veele tarvisminev ruum, kui vesi oma kõige suuremas tiheduse seisukorras ja ühe atmosfääri absoluutse rõhu all; seda õonesmõõtu nimetatakse liitriks. Kümme liitrit nimetatakse dekalitriks ja sada liitrit — hektoliitriks.

§ 5. Kaaluüksus on kilogramm. Kilogrammi üks tuhandik osa nimetatakse grammiks. Grammi üks tuhandik osa nimetatakse milligrammiks. Ükstuhat kilogrammi nimetatakse tonniks.

II. Kaalude ja mõõtude tarvitamine.

§ 6. Igasugustel sisemaalistel äritehingutel: vahetamisel, ostmisel, müümisel, töö arvestamisel, töötasu kindlaksmääramiseks, materjalide vastuvõtmisel ja väljaandmisel võib tarvitada kaalumiseks ja mõõtmiseks ainult seaduslikult tembeldatud kaalusid, vihte ja mõõte.

§ 7. Tembeldamiseks on lubatud ainult niisugused kaalud, vihid ja mõõdud, mis käesoleva seaduse ning selle põhjal välja antud määruste nõuetele vastavad.

Pikkusmõõtetel: ühest otsast teise otsani on lubatud ainult järgmised pikkused: 20, 10, 5, 2, 1 ja $\frac{1}{2}$ meetrit.

Õonesmõõdud kuivade ainete tarvis on lubatud ainult järgmise mahtuvusega: 2 ja 1 hektoliiter; 5, 2 ja 1 dekaliiter; 5, 2, 1 ja $\frac{1}{2}$ liitrit.

Õonesmõõdud vedelate ainete tarvis on lubatud ainult järgmise mahtuvusega: 1 dekaliiter; 5, 2 ja 1 liiter; $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{5}$, $\frac{1}{10}$, $\frac{1}{20}$, $\frac{1}{50}$ ja $\frac{1}{100}$ liitrit.

Raskusmõõtudeks on lubatud ainult järgmised: 50, 20, 10, 5, 2 ja 1 kilogramm; 500, 200, 100, 50, 20, 10, 5, 2 ja 1 gramm; 500, 200, 100, 50, 20, 10, 5, 2 ja 1 milligramm.

§ 8. Kaalud, vihid ja mõõdud peab iga kolme aasta järele uuesti tembeldama.

III. Järelyalve ja tembeldamise kord.

§ 9. Kaalude, vihtide ja mõõtude seadusnõuetele vastavuse järele valvamine ja nende proovimine ning tembeldamine pannakse proovikoja peale. (Prooviseaduse § 5, Riigi Teataja nr. 74 — 1924. a.)

§ 10. Proovikoja kohused käesoleva seaduse alusel on:

- õigete kontrollkaalude, vihtide ja mõõtude alahoidmine;
- kaalude, vihtide ja mõõtude proovimine ja pärast õigekestunnustamist templita varustamine;
- selle järele valvamine, et § 6 ettenähtud otstarveteks tarvitavad kaalud, vihid ja mõõdud oleksid varustatud õige templita.

§ 11. Välja vedada lubatakse ka tembeldamata kaalusid, vihte ja mõõte.

§ 12. Kaalud, vihid ja mõõdud antakse proovimiseks proovikotta otseteel, posti kaudu või muul viisil, ühes Eesti Panga osakonna kviitungiga proovimise ja tembeldamise maksu tasumise üle.

Kui proovitud ja tembeldatud kaalud, vihid ja mõõdud omanikule tema soovil proovikoja poolt kätte toimetatakse, kannab saatekulud omanik.

§ 13. Kaalusid, vihte ja mõõte proovitakse ja tembeldatakse peale proovikoja ka väljaspool pealinna teistes kohtades, millest kaks nädalat enne seda kuulutatakse ajalehtedes ja teatatakse kohalikkude omavalitsuste kaudu, ära tähendades, millal ja kus proovimine ja tembeldamine toime pannakse.

Omavalitsuse asutused on kohustatud muretsema tembeldamiseks kõlbulikke ruumid. Ruumide üüri maksab proovikoda.

§ 14. Kaalude proovimine ja tembeldamine, mida nende konstruktsiooni pärast võimatu proovikotta toimetada, samuti ka nende juurde kuuluvate vihtide proovimine ja tembeldamine sünnib kaalude asukohal.

Peale selle võib kaalude, vihtide ja mõõtude proovimist ja tembeldamist nende asukohal toimetada neil juhtumistel, kui ühekordse proovimise ja tembeldamise eest kuuluv maksu kogusumma pealinnas on vähemalt 15 krooni ja väljaspool pealinna vähemalt 30 krooni.

VI. Kaalude, vihtide ja mõõtude tembeldamise maks.

§ 20. Lõivuseaduse (Seaduste Kogu V k. 1914. a. väljaanne) §§ 399 ja 400 kaotavad maksvuse ning §§ 398, 401, 402, 403 muudetakse järgmiselt:

§ 398. Kaalude, vihtide ja mõõtude tembeldamise maksu võetakse järgmise tabeli järgi:

automaatkaalu pealt	400 senti		
Iga telse-süsteemilise kaalu pealt:			
kaal	kuni	1 kilogrammi kandejõuga	20 "
" üle	1	2	25 "
" " "	2	5	30 "
" " "	5	20	40 "
" " "	20	25	60 "
" " "	25	50	80 "
" " "	50	250	120 "
" " "	250	500	150 "
" " "	500	1000	200 "
" " "	1000	1500	225 "
" " "	1500	2000	250 "
" " "	2000	2500	300 "
" " "	2500 kilogrammi kandejõuga, iga	500 kilogr. pealt	50 "
" " "	15000	5000	50 "
Iga margapuu pealt kaalu " küljes kuni " 15 kilogrammi	"	"	20 "
" " " " " " üle 15 kilogr. kuni 150 kilogrammi	"	"	40 "
" " " " " " " 150 kilogr., iga 150 kilogr. pealt	"	"	15 "
ühe käsımargapuu pealt	"	"	25 "
ühe vihi pealt, mis alla 1 kilogrammi	"	"	10 "
" " " " " " " ühest kilogrammist kuni 50 kilogrammi	"	"	15 "
mitmesuguste erivihtide (mitte ühesuguste õlgadega kaalude " jaoks) eest iga vihi pealt	"	"	30 "
ühe õonesmõõdu pealt, mahutus alla kahe liitri	"	"	10 "
" " " " " " " kahest liitrist kuni viie liitri	"	"	15 "
" " " " " " " üks dekaliter	"	"	20 "
" " " " " " " kahest kuni viie dekalitri	"	"	25 "
" " " " " " " ühest " kahe hektolitri	"	"	50 "
pikkusmõõdu iga meetri pealt, mille juures $\frac{1}{2}$ meetrit üheks meetriks loetakse	"	"	20 "

§ 401. Kaubandus-tööstusministril on õigus määrata maksu:

a) kaalude, vihtide ja mõõtude proovimise eest suurema täpsusega, kui seaduste ja määrustega harilikult nõutakse;

b) § 398 nimetamata kaalude, vihtide ja mõõtude proovimise eest;

§ 402. Tembeldamise eest määratud maksud makstakse:

a) Eesti Panga osakondadesse maksja valiku järgi ja

b) asutustele ja isikutele, kelle peale kaubandus-tööstusministri poolt pannakse maksude vastuvõtmise kohustus.

§ 403. Juhtumisel, kui esitatud kaalud, vihid ja mõõdud nende vigade tõttu toojale tagasi antakse tembeldamatult, ei anta tagasi nende pealt võetud tembeldamise maksu.

§ 21. Kaalude ja mõõtude kohta käivate maksvate seaduste muutmise seadus 17. juunist 1916. a. (Vene seadl. ja val. määr. kogu art. 1671), Vabariigi Valitsuse poolt 18. jaan. 1920. a. vastu

Käesolevas paragrahvis tähendatud kordadel tasub väljakutsuja kõik ametnikkude sõidukulud ja päevarahad kaubandus-tööstusministri poolt määratud normide järgi.

§ 15. Käesoleva seaduse, iseäranis § 6 ettenähtud määruse täitmise üle valvamine ja seaduserikkujate vastutuselevõtmine ning süüdistamine kohtus sünnib proovikoja või politsei kaudu.

§ 16. Kaalusid, vihte ja mõõte kontroleerivat ametnikkudel on õigus revideerimise otstarbel vabalt pääseda kõikidesse ruumidesse, kus kaalusid, vihte ja mõõte tarvitatakse avalikus läbikäimises (§ 6) mõõtmiseks ja kaalumiseks.

§ 17. Politseiametnikud on kohustatud proovikoja ametnikkudele abiks olema kaalude ja mõõtude kontroleerimisel ja neid saatma kaubandus- ja tööstusettevõtete revideerimisel.

§ 18. Tembeldamata või ebaõigete kaalude, vihtide ja mõõtude leidmise üle seavad proovikoja- või politseiametnikud protokollu kokku kriminaal kohtupidamise seaduse § 1131 ja järgnevate korras.

§ 19. Käesoleva seaduse ja selle alusel välja antud määruste vastu eksijaid karistatakse nuhtluseaduse põhjal.

§ 1175. Töösturit või kauplejat, kes süüdlane on selles, et ta sisemaalistel äritehingutel: vahetamisel, ostmisel, müümisel, töö arvestamisel töötasu kindlaksmääramiseks, materjalide vastuvõtmisel ja väljaandmisel tarvitab või hoidis kauplemise või tööstusäri-ajamise juures tarvitamiseks kaalusid, vihte või mõõte, mis olid:

- ebaõiged;
- tarvitamiseks keelatud kauplemises üldse või käesolevas kauplemis-harus eriti;
- ilma seadusliku templita, —

karistatakse arestiga mitte üle kolme kuu või rahaträhviga mitte üle kolme-saja krooni.

Käesolevas paragrahvis tähendatud süüteo kordumise eest karistatakse süüdlast vangimajaga neljast kuni kaheksa kuuni.

§ 1395¹. Süüdlast selles, et ta:

- templi järele tegi kaalude, vihtide või mõõtude tembeldamiseks;
- järeletehtud templiga kaalu, vihi või mõõdu tembeldas;
- proovikoja poolt lõõdud templi muutis, —

karistatakse vangimajaga mitte üle kuue kuu.

§ 1395². Töösturit või kauplejat, kes süüdlane on selles, et ta:

- müüs või hoidis tarvitamise jaoks või tarvitab kauplemise või töös-tusäri-ajamise juures kaalu, vihti või mõõtu, mis teadvalt tembeldatud järeletehtud templiga või millel proovikoja poolt lõõdud tempel muudetud;
- tarvitab kaalu, vihti või mõõtu, mis proovimiseks ja tembeldamiseks ei olnud esitatud, kuid millel teisaltvõetud tempel peal oli, —

karistatakse vangimajaga kahe kuni nelja kuuni.

§ 1178. Klaasivabrikute ja tehaste pidajaid, kes ei palguta seadusliku mahtuvusega anumatele määratud märki

karistatakse rahaträhviga mitte üle ühesaja krooni.

Mitteseadusliku mahtuvusega mõõduanumate valmistamise eest karista-takse vabriku või tehase pidajat

rahaträhviga mitte üle kolmekordse nende anumate hinna, mis tema juures leitakse ja mis sealjuures kohe hävitatakse.

Süüdlasi nende määruste telstorkordses rikkumises

karistatakse rahaträhviga mitte üle kahekordse ülal määratud trahvisumma

(Nuhtluseaduse §§ 1175, 1395¹ ja 1395² on toodud ja on maksavad Riigikogu poolt 4. detsembril 1925. a. vastuvõetud redaktsioonis, Riigi Teataja nr. 191—192 — 1925. a. seadus nr. 114).

võetud seadus põlluri seaduse kümnenda peatuki muutmise kohta (Riigi Teataja nr. 22/23 — 1920. a.) ja täiendav seadus põlluri seaduse kümnenda peatuki muutmise kohta (Riigi Teataja nr. 20 — 1921. a.) kaotavad maksvuse.

V. Seaduse elluviimine

§ 22. Kaubandus-tööstusministril on õigus välja anda korraldavaid määrusi käesoleva seaduse kohta, eraldi avalikuks tarvitamiseks lubatud kaalude, vihtide ja mõõtude materjali, kuju, süsteemi ja muude omaduste kohta, kui ka lubatavate mõõdueksete kohta.

§ 23. Käesoleva seaduse elluviimise tähtaja äramääramise ja maksmapanemise määruste väljaandmine jääb Vabariigi Valitsuse hooldeks.

Algkirjale alla kirjutatud

Riigikogu abiesimees T. KALBUS

Sekretär J. HOLBERG

Kaalu- ja mõõduseaduse elluviimise ja maksmapanemise määrus

(Vabariigi Valitsuse poolt 23. apr. 1926. a. kinnitatud: Riigi Teataja nr. 40 — 1926. a.)

Kaalu- ja mõõduseaduse (Riigi Teataja nr. 187/188 — 1925. a., seadus nr. 105) § 23 põhjal.

Kaalu- ja mõõduseadus hakkab maksma **1. jaan. 1929. a.**

2. Et ülalnimetatud seaduse § 6 ettenähtud äritehingutel on lubatud tarvitada ainult sama seaduse § 7 ette kirjutatud meetrisüsteemilisi kaalusid, vihte ja mõõte, peavad kõik venesüsteemilised mõõduabinõud hiljemalt 31. det. 1928. aastaks seadusliku templiga varustatud meetrisüsteemiliste kaalude, mõõtude ja vihtidega asetatud olema.

Riigivanem J. TEEMANT

Kaubandus-tööstusminister E. VEBERMAN

Riigisekretär K. TERRAS